

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตน้ำนมโค

1. หลักการและเหตุผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีนโยบายเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาการเลี้ยงโคนมของประเทศที่มีการเลี้ยงมานานและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนทำให้การเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพที่มีการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรประมาณ 17,100 ครัวเรือน และมีผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมโคนมจำนวนมาก แต่การเลี้ยงโคนมในปัจจุบันยังมีปัญหา คือ การผลิตน้ำนมของเกษตรกรมีต้นทุนสูงเนื่องจากต้นทุนด้านอาหารโคนมทั้งอาหารชั้นและอาหารหยاب ที่มีปริมาณไม่เพียงพอและคุณภาพยังไม่เหมาะสม เกษตรกรต้องเลี้ยงโคนมทดแทนในฟาร์มซึ่งเป็นภาระและมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์แรงงานขาดแคลนในปัจจุบัน การขนส่งน้ำนมจากฟาร์มเกษตรกรสู่สหกรณ์หรือศูนย์รวบรวมน้ำนมมีค่าใช้จ่ายสูงและมีปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำนม เนื่องจากระบบการเก็บรักษาและการขนส่งน้ำนมที่ยังขาดประสิทธิภาพ

ดังนั้น กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงเสนอทางเลือกสหกรณ์โคนมหรือกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเพื่อให้การเลี้ยงโคนมมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและแก้ไขปัญหาการเลี้ยงโคนม โดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้มีการจัดการของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมหรือสหกรณ์โคนม และการจัดการโคนมแบบใหม่ จะทำให้เกษตรกรได้มีอาหารโคนมที่พอเพียงและมีคุณภาพดี โดยกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์โคนมจัดตั้งศูนย์ผลิตอาหาร (Feed Center) สำหรับผลิตอาหารผสมสำเร็จรูป (Total Mix Ration :TMR) มีการสร้างธุรกิจการเลี้ยงโคนมทดแทนเพื่อให้มีโคนมสาวท้องให้เกษตรกรเลี้ยงในอนาคตแบบมีคุณภาพและยั่งยืน มีการจัดการฟาร์มโคนมรูปแบบใหม่เพื่อช่วยลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานให้เกษตรกร มีระบบการจัดการรับส่งน้ำนมดิบที่ดีขึ้นทำให้น้ำนมจากฟาร์มของเกษตรกรมีคุณภาพดีและลดต้นทุนในการขนส่งน้ำนมดิบไปยังศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบหรือสหกรณ์โคนม การปรับเปลี่ยนทั้งหมดดังกล่าวจะทำให้เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตน้ำนมสูงขึ้นและชีวิตมีความสุข (Better livelihoods)

2. วัตถุประสงค์

ยกระดับฟาร์มมาตรฐานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและปริมาณผลผลิตน้ำนมที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและเพิ่มขีดความสามารถในแข่งขันของประเทศ โดย

- 2.1 การปรับโครงสร้างฟาร์มเกษตรกร
- 2.2 สร้างขีดความสามารถและเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
- 2.3 พัฒนาการเลี้ยงโคนมเชิงพาณิชย์

3. เป้าหมาย

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีรายได้เพิ่มขึ้น ปริมาณผลผลิตน้ำนมที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ลดต้นทุนในการขนส่งน้ำนมดิบ ลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในฟาร์มโคนม เกิดธุรกิจการเลี้ยงโคนมทดแทนอย่างยั่งยืน โดยเกษตรกรมีอาหารหยابคุณภาพดีเลี้ยงโคนมอย่างพอเพียงและมีระบบ Feed Center ผลิตอาหารผสมสำเร็จรูป TMR ที่กลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

4. ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (พ.ศ.2558-2562)

5. พื้นที่ดำเนินการ/กลุ่มเป้าหมาย

สหกรณ์โคนม 3 สหกรณ์ ฟาร์มโคนม 150 ฟาร์ม (สหกรณ์ละ 50 ฟาร์ม)

6. วิธีดำเนินการ

การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโคนมในแต่ละสหกรณ์ ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 5 กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 การปรับโครงสร้างฟาร์มเกษตรกร ใช้งบประมาณ 150 ล้านบาท

เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบฟาร์ม และการจัดการฟาร์มของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ (เลี้ยงเฉพาะแม่โคนม/โคหยดรีดนม/โคสาวท้องและลูกโคจนถึงหย่านม) โดยการสร้างโรงเรือนใหม่ติดตั้งระบบรีดแบบ Pipe Line และ Cooling Tank ส่งน้ำนมโดยระบบรถขนส่งน้ำนมของสหกรณ์ ซึ่งอาหารสำเร็จรูป TMR จัดส่งโดยสหกรณ์ถึงหน้าฟาร์ม ลูกโคเมื่อหย่านมขายให้สหกรณ์เพื่อเลี้ยงดูจนเป็นโคสาวตั้งท้องและซื้อกลับเข้าฟาร์มเพื่อเป็นโคทดแทนให้มีลักษณะเป็นฟาร์มโคนมที่มีรูปแบบมาตรฐานเดียวกันทั้ง 50 ฟาร์ม

กิจกรรมที่ 2 พัฒนาระบบฟาร์มเลี้ยงโคสาวทดแทน ใช้งบประมาณ 62 ล้านบาท

สหกรณ์ลงทุนสร้างฟาร์มเลี้ยงโคนมทดแทนจำนวน 5 โรงเรือน รับซื้อลูกโคเพศเมียหย่านมที่เกิดในฟาร์มเกษตรกรในโครงการมาเลี้ยงดูอย่างได้มาตรฐานในฟาร์มโคสาวทดแทนเพื่อลดภาระในการเลี้ยงโคเล็กและโครุ่นที่ต้องการการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษให้ได้รับการเลี้ยงดูที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อให้สามารถเจริญเติบโตเป็นโคสาวโตเต็มวัยได้อย่างรวดเร็วและมีความสมบูรณ์พร้อมผสมพันธุ์และตั้งท้องเมื่ออายุ 15-18 เดือน

กิจกรรมที่ 3 จัดตั้งศูนย์ผลิตอาหาร (Feed Center) ใช้งบประมาณ 83 ล้านบาท

สหกรณ์ปลูกพืชอาหารสัตว์ในพื้นที่ 500 ไร่ และสร้างโรงงานผลิตอาหารผสมครบส่วน (TMR) กำลังการผลิต 90 – 144 ตัน/วัน (สำหรับใช้เลี้ยงแม่โครีดนมรวม 2,000 ตัว โคหยดรีดหรือโคสาวท้อง 500 ตัว) โดยสหกรณ์เป็นผู้จำหน่าย โดยจัดส่งให้ถึงฟาร์มเกษตรกรในโครงการ

กิจกรรมที่ 4 การรวบรวมน้ำนมดิบและลดต้นทุนโลจิสติก (Logistic) ในการขนส่งน้ำนม ใช้งบประมาณ 5 ล้านบาท

สหกรณ์จัดซื้อรถขนส่งน้ำนมดิบ (TANKER) เพื่อวิ่งรับน้ำนมดิบจาก COOLING TANK ของเกษตรกร ช่วยลดต้นทุนค่าขนส่งน้ำนมของเกษตรกรและสหกรณ์ได้วัตถุดิบคือน้ำนมที่มีคุณภาพ

กิจกรรมที่ 5 สร้างความเชื่อมโยง (Connectivity) ใช้งบประมาณ 5.7 ล้านบาทต่อปี

สร้างความเชื่อมโยงกิจกรรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมปศุสัตว์ องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน หน่วยพัฒนาสุขภาพและผลผลิตโคนม (Dairy Herd Health Unit : DHHU) และสหกรณ์โคนมที่เข้าร่วมโครงการ อาทิเช่น

กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาสุขภาพสัตว์และผลผลิตโคนม การให้บริการผสมเทียมด้วยน้ำเชื้อพ่อโคนมพันธุ์ดี ของกรมปศุสัตว์ การแก้ไขปัญหาผสมติดยาก การให้บริการด้านอาหารสัตว์ เป็นต้น

7. ผลผลิต

7.1 การปรับโครงสร้างฟาร์มเกษตรกร ขนาดแม่โครีด 50 แม่ 150 ฟาร์ม

7.2 พัฒนาระบบฟาร์มเลี้ยงโคสาวทดแทน ตั้งแต่ระยะหลังหย่านมถึงระยะสมบูรณ์พันธุ์และตั้งท้อง 5 เดือน 3 แห่ง

7.3 พัฒนาศูนย์ผลิตอาหาร (Feed Center) 3 แห่ง

7.4 การใช้ระบบ Cooling Tank ในฟาร์มเกษตรกรขนาด 1- 1.5 ตัน 150 ฟาร์ม

7.5 การสร้างความเชื่อมโยงระบบการเลี้ยงโคนม ได้แก่ การจัดการฟาร์ม การบริหารจัดการด้านอาหาร การเข้าสู่ระบบมาตรฐาน GAP ฟาร์ม การสุขาภิบาล สุขอนามัย โคนมทดแทน และการจัดการผลผลิตอย่างครบวงจร

8. ผลลัพธ์

8.1 ฟาร์มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีมาตรฐาน GAP ฟาร์ม

8.2 ปริมาณผลผลิตของแม่โคต่อตัวสูงขึ้น

8.3 คุณภาพน้ำนมโคได้มาตรฐานและพัฒนาสู่ระดับมาตรฐานขั้นสูง

8.4 เป็นแบบอย่างในการพัฒนาระบบการผลิตโคนมในประเทศไทยต่อไป

9. ผลกระทบ (ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ)

9.1 ฟาร์มโคนมของเกษตรกรมีประสิทธิภาพการผลิต และปริมาณน้ำนมดิบที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น

9.2 เกษตรกรมีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานฟาร์ม

9.3 เกษตรกรมีอาหารหยাবเพียงพอและคุณภาพดี มีระบบ Feed Center – TMR ที่สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร

9.4 คุณภาพน้ำนมดีขึ้นและต้นทุนค่าขนส่งน้ำนมดิบลดลง

9.5 เกิดธุรกิจเลี้ยงโคนมทดแทนอย่างยั่งยืน

9.6 ชีตความสามารถในการแข่งขันของการเลี้ยงโคนมเชิงพาณิชย์เพิ่มขึ้น

10. ตัวชี้วัด

สหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการมีตัวชี้วัดความสำเร็จโครงการ ดังนี้

10.1 แม่โคในโครงการให้ผลผลิตน้ำนมเฉลี่ย 15 กก./ตัว/วัน

10.2 ผลิตโคสาวคุณภาพ 1,000 ตัว/ปี

10.3 ผลิตอาหารหยাবคุณภาพดีไม่น้อยกว่า 5,000 ตัน/ปี

10.4 ผลิตอาหารผสมครบส่วนไม่น้อยกว่า 30,000 ตัน/ปี
